

قانون‌گذاری و قانون اساسی (۳)

کنکاشی در صلاحیت قانون‌گذاری مجلس شورای اسلامی

مؤلف:

حمعی از نویسندگان

به اهتمام:

پژوهشکده شورای نگهبان

سرشناسنامه: سرشناسه: فتاحی زفرقندی، علی، ۱۳۶۹ -
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام، Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور: قانون‌گذاری و قانون اساسی/گردآورنده علی فتاحی زفرقندی؛ به اهتمام
پژوهشکده شورای نگهبان.
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۲۸۱ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۳۲-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
عنوان دیگر: کنکاشی در صلاحیت قانون‌گذاری مجلس شورای اسلامی
موضوع: قانون‌گذاری -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
Legislation-- Iran -- *Addresses, essays, lectures
قانون‌گذاری (فقه) -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
Legislation (Islamic law)-- Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی کنگره: KMH۲۵۱۶
رده بندی دیویی: ۵۵/۳۲۸
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۱۹۳۷۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

قانون‌گذاری و قانون اساسی (۳) کنکاشی در صلاحیت قانون‌گذاری مجلس شورای اسلامی

مؤلف: جمعی از نویسندگان
گردآورنده: علی فتاحی زفرقندی
صفحه آرا: امین مددی
ناظر فنی: سیدمحمد رضا سیدعلی‌خانی
ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۳ - تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۰۷-۰
شابک تک جلدی: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۳۲-۲

قیمت: ۱۳۰ هزار تومان
آدرس: تهران، خیابان شهید بهشتی^(ره)، خیابان سرافراز، کوچه پنجم، پلاک ۱۱
تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

■ فهرست مطالب ■

حدود صلاحیت قوای مقننه و مجریه در تصویب قراردادهای بین‌المللی.....	۱
توکل حبیب‌زاده، حسین خلف‌رضایی	
صلاحیت مجلس شورای اسلامی در امر تقنین؛ مطلق یا مقید؟.....	۲۱
کاظم کوهی‌اصفهانی	
بررسی لزوم قانونگذاری جدید در خصوص تملک اموال غیرمنقول توسط اتباع بیگانه.....	۴۳
اکبر طلائی‌طرقی، یحیی مزروعی‌ایبانه	
حدود و حوزه‌های صلاحیت قانونگذاری مجلس در زمینه‌ی نشریات و مطبوعات.....	۶۵
محمد بهادری‌چهرمی، محمدامین ابریشمی‌راد	
حدود صلاحیت مجلس شورای اسلامی در مقام تفسیر قانون از منظر شورای نگهبان.....	۸۵
جواد تقی‌زاده، حسن بانسی	
بررسی ابهامات صلاحیت مجلس شورای اسلامی در تصویب موافقت‌نامه‌های بین‌المللی با نگاهی به نظرهای شورای نگهبان.....	۱۰۷
علی بهادری‌چهرمی، علی فتاحی زفرقندی	
ماهیت قوانین برنامه‌ی توسعه در نظام حقوقی ایران.....	۱۲۷
هادی طحان‌نظیف، علی هادی‌زاده	
حدود صلاحیت مجلس شورای اسلامی در اصلاح لوایح قانونی.....	۱۵۱
محمدامین ابریشمی‌راد، حمید نظریان	
حدود صلاحیت مجلس شورای اسلامی در تفصیل و تبیین شرایط رئیس‌جمهور با تأکید بر سیاست‌های کلی انتخابات.....	۱۷۵
محمد حسن باقری‌خوزانی، فرامرز عطریان، غلامحسین مسعود	
نسبت‌سنجی «صلاحیت عام قانونگذاری مجلس» و «فرماندهی کل نیروهای مسلح» در رویه شورای نگهبان.....	۲۰۱
مصطفی منصوریان، حمزه خسروی	

امکان و امتناع عطف به ماسبق شدن تفسیر قوانین (با تأکید بر نقد نظرهای شورای
نگهبان و رویه هیئت عمومی دیوان عدالت اداری) ۲۲۳

محمد جواهری طهرانی، سجاد کریمی پاشاکی، رضا محمدی کسجین

نسبت قوانین برنامه‌ای با قانون اساسی ۲۴۵

آیت مولایی

مقدمه

قوه مقننه یکی از ارکان اصلی در نظام‌های حقوقی به شمار می‌رود و وظیفه بنیادین آن، تنظیم و تصویب قوانین است که به‌عنوان قواعد الزام‌آور، نظم اجتماعی را تأمین و حقوق افراد را تضمین می‌کند. این قوه، بازتاب‌دهنده اراده عمومی و ابزار اصلی اعمال حاکمیت مردم است. قانون‌گذاری در نظام‌های حقوقی، به‌عنوان ضامن عدالت و حاکمیت قانون، شرایط لازم برای توسعه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را فراهم می‌آورد و از حقوق و آزادی‌های شهروندان محافظت می‌کند.

در این میان، جایگاه و اهمیت مجلس شورای اسلامی در نظام جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان نهادی برآمده از قانون اساسی و برخوردار از صلاحیت‌های تقنینی و نظارتی، موضوعی بنیادین و شایسته بررسی است. این قوه نماینده اراده مردم در چارچوب نظام اسلامی است و صلاحیت تقنینی و نظارتی گسترده‌ای دارد که شامل تدوین و تصویب قوانین عادی، تصویب بودجه سالانه کشور، بررسی برنامه‌های توسعه، و تأیید یا رد موافقت‌نامه‌های بین‌المللی می‌شود.

مجلس شورای اسلامی قوانین را با در نظر گرفتن چارچوب‌های قانون اساسی و موازین شرعی و رعایت مصالح و منافع عمومی باید تصویب کند و از طریق طرح سؤال از وزراء، استیضاح، تحقیق و تفحص و نظارت بر اجرای قوانین، نقش نظارتی خود را اعمال می‌کند. نمایندگان مجلس شورای اسلامی باید پاسدار حریم اسلام و نگاهبان دستاوردهای انقلاب اسلامی ملت ایران و مبانی جمهوری اسلامی باشند و همواره به استقلال و اعتلای کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پایبند باشند و از قانون اساسی دفاع کنند.

مجلس شورای اسلامی نه‌تنها وظیفه قانون‌گذاری را بر عهده دارد بلکه به‌عنوان نهاد ناظر، می‌تواند رئیس‌جمهور یا وزراء را درباره عملکردشان مورد سؤال قرار دهند. این جایگاه در قانون اساسی با صراحت و دقت تبیین شده و اهمیت این نهاد را در ساختار حکومتی جمهوری اسلامی ایران نمایان می‌سازد.

این مجموعه مقالات سه جلدی با تمرکز بر «صلاحیت‌های قانون‌گذاری مجلس شورای اسلامی»، به تحلیل ابعاد مختلف این موضوع پرداخته و تلاش دارد تا ضمن واکاوی مبانی نظری و تاریخی، به تبیین فرآیند و نقش و اختیارات این نهاد در قانون‌گذاری بپردازد. اهمیت این بررسی، نه‌تنها در کشف و تحلیل نقاط قوت و ضعف موجود، بلکه در ایجاد زمینه‌ای برای بهبود کارکرد نظام قانون‌گذاری کشور نهفته است.

در این جلد حدود صلاحیت‌ها، وظایف و اختیارات مجلس شورای اسلامی در نظام حقوقی

ایران مورد کنکاش و واکاوی قرار می‌گیرد و نقش مجلس در تصویب قراردادهای بین‌المللی، صلاحیت قانون‌گذاری مجلس و محدودیت‌های آن براساس قانون اساسی و نظرات شورای نگهبان، نیاز به قوانین جدید در حوزه‌هایی مانند تملک اموال غیرمنقول توسط اتباع خارجی، قانون‌گذاری در حوزه مطبوعات و چالش‌های بین‌آزادی بیان و محدودیت‌های قانونی بررسی می‌شود. همچنین به نقش تفسیری مجلس، ابهامات در تصویب موافقت‌نامه‌های بین‌المللی، بررسی ماهیت قوانین برنامه‌ای، حدود اختیار مجلس در اصلاح لوایح قانونی، عطف به ماسبق شدن قوانین و ارتباط قوانین برنامه‌ای با قانون اساسی نیز مورد تحلیل و تبیین قرار گرفته است.

این اثر مرجعی تخصصی و کاربردی برای پژوهشگران، دانشجویان حقوق عمومی و کارشناسان قانون‌گذاری است که به تحلیل عمیق صلاحیت‌های مجلس در چارچوب قانون اساسی می‌پردازد و امید است این کتاب، با گشودن افق‌های تازه در تحلیل حقوقی نظام قانون‌گذاری ایران و ارائه راهکارهای کاربردی برای بهبود آن، سهمی در ارتقای دانش حقوقی و توسعه نهاد قانون‌گذاری کشور داشته باشد.

گفتنی است مجموعه مقالات کتاب حاضر، پیش از این در شماره‌های مختلف فصلنامه علمی پژوهشی دانش حقوق عمومی توسط پژوهشکده شورای نگهبان گردآوری و منتشر شده است و اینک پس از جمع‌بندی موضوعی و تدوین در قالب یک اثر علمی منسجم به دانشجویان، پژوهشگران و صاحب نظران حقوق عمومی ارائه می‌شود. مطالب بیان شده در مقالات لزوماً بیانگر نظرات پژوهشکده شورای نگهبان نبوده و صرفاً ایده و نظرات نگارندگان آن‌ها می‌باشد.

پژوهشکده شورای نگهبان

زمستان ۱۴۰۳